

Nota mantelzorg en vrijwillige inzet

Vinden

Versterken

Verlichten

Verbinden

Vakgroep zorg

Vastgesteld in de gemeenteraad van 1 februari 2016

Inhoud

Pagina

1. Inleiding	3
2. Visie	4
3. Definities	5
4. Rijksbeleid	6
5. Lokaal beleid	7
6. Cijfers	8
7. Basisfuncties mantelzorg	10
7.1 Vinden	
7.2 Versterken	
7.3 Verlichten	
7.4 Verbinden	
8. Basisfuncties vrijwillige inzet	18
8.1 Vinden	
8.2 Versterken	
8.3 Verlichten	
8.4 Verbinden	
9. Financiën	24
10. Mantelzorg en vrijwillige inzet: het beleid in schema	25
Bijlage: bronnen	26

Hoofdstuk 1 Inleiding

Voor u ligt een nota met aandachtspunten voor lokaal beleid op het terrein van mantelzorg en vrijwillige inzet voor de komende vier jaar (2016 t/m 2019)

De veranderingen op het gebied van de informele zorg kunnen niet los worden gezien van de hervorming van het gehele zorgstelsel. Deze hervorming is erop gericht de zorg en ondersteuning voor ouderen en mensen met een beperking aan te passen aan de wens om zo lang mogelijk in de eigen vertrouwde omgeving te blijven wonen. Andere overwegingen bij deze hervorming waren het beperken van de uitgaven en de grotere nadruk in beleid op eigen verantwoordelijkheid. Daarbij is het belang van mantelzorgers en vrijwilligers niet te onderschatten. Zij nemen vaak belangeloos en uit liefde voor hun naaste zware zorgtaken op zich.

Mantelzorgers en vrijwilligers zijn een onmisbaar onderdeel van ons zorgstelsel. In het licht van het doel van de hervorming van ons zorgstelsel worden mantelzorg en vrijwilligerswerk daarom steviger geëvalueerd en beter ondersteund. De nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning schetst hiervoor het kader.

In deze nota worden de basisfuncties voor het lokale beleid voor mantelzorg en vrijwillige inzet benoemd en nader uitgewerkt. De basisfuncties zoals ontstaan in 2009 worden geactualiseerd. In de actualisatie is de veranderde wetgeving (Wmo 2015) meegenomen.

De nota is tot stand gekomen na overleg met de Cliëntenraad Maatschappelijke Ondersteuning. In de oktobervergadering heeft de heer Schepers van Mezzo een pleidooi gehouden voor het opstellen van lokaal beleid volgens deze basisfuncties. Tevens is de inbreng van het Steunpunt Mantelzorg en diverse individuele mantelzorgers gehoord en meegenomen bij het opstellen van deze nota.

Hoofdstuk 2 Visie

De visie in de Beleidsnota Sociaal Domein kan ook als basis dienen voor de nota mantelzorg en vrijwillige inzet.

Inwoners van de gemeente Voorst zijn zelf verantwoordelijk voor hun participatie en het voorzien in de eigen behoeften in de maatschappij. Wij verwachten van hen dat zij hun eigen mogelijkheden en capaciteiten benutten. Het overgrote deel heeft voldoende eigen kracht en ondersteuning uit de eigen omgeving om dit zelf te kunnen. Voor een deel van onze inwoners geldt dit niet. Het ondersteunen en stimuleren van mensen die (tijdelijk) minder zelfredzaam zijn, is een zaak van beschaving. Daarom biedt de gemeente Voorst in samenwerking met maatschappelijke partners een vangnet. Ondersteuning is in principe tijdelijk van aard, maar kan waar nodig een langduriger karakter hebben.

In het transitiejaar 2015 is een specifieke visie ontwikkeld voor de gemeentelijke rol in het Sociaal Domein. Deze luidt:

“Wij zijn een gids in onze samenleving waarin we omkijken naar elkaar en waarin iedereen meedoet.”

Het behoeft geen betoog dat mantelzorg en vrijwillige inzet hierbij van groot belang zijn. Beide beleidsterreinen beogen het omkijken naar elkaar en bevorderen daardoor het meedoen in de samenleving.

Hoofdstuk 3 Definities

Mantelzorg en vrijwillige inzet zijn begrippen die soms door elkaar worden gebruikt. Daarom geven wij hier weer wat de gemeente Voorst eronder verstaat.

De definitie van mantelzorg in de Wmo 2015 luidt:

Mantelzorg is hulp ten behoeve van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen, opvang, jeugdhulp, het opvoeden en opgroeien van jeugdigen met zorg en overige diensten die rechtstreeks voortvloeit uit een tussen personen bestaande sociale relatie en die niet wordt verleend in het kader van een hulpverlenend beroep.

In deze notitie wordt uitgegaan van de term 'vrijwillige inzet' en dus niet van 'vrijwilligerswerk'.

*Vrijwillige inzet wordt gedefinieerd als:
Werk dat onbetaald en onverplicht verricht wordt ten behoeve van anderen of van (de kwaliteit van) de samenleving in het algemeen, in enig georganiseerd verband.*

We hanteren de term vrijwillige inzet om ook de inzet die buiten (grotere) organisaties plaatsvindt aandacht te geven, zoals burgerinitiatieven. Dat betekent dat in de basisfuncties ook aandacht wordt besteed aan de manier waarop gemeenten deze kunnen stimuleren en ondersteunen.

Mantelzorg en vrijwilligerszorg worden vaak door elkaar gehaald. Toch zijn het verschillende dingen. Hieronder volgen een aantal kenmerken.

Mantelzorg	Vrijwillige zorg/inzet
Extra zorg voor iemand uit eigen kring	Zorg/hulp naast of ipv professionele hulp
Niet afdwingbaar door de overheid, in principe vrije keus, maar wel morele plicht	Niet afdwingbaar door overheid, wel stimulans van vrije keuze
Overkomt je	Bewuste keuze
Motivatie uit liefde, verantwoordelijkheid, behulpzaamheid	Motivatie uit liefde, verantwoordelijkheid, Behulpzaamheid, ervaring opdoen, verrijking
Honorering onbetaald (soms pgb)	Honorering onbetaald, soms vergoeding
Ongeorganiseerd	Vanuit georganiseerd verband
Doorlopend, soms 24 uur per dag	Afgebakend in tijd, je bepaalt zelf de aard van het werk
Ondergewaardeerd, als vanzelfsprekend beschouwd	Waardering: wordt mooi gevonden
Beperkt je in het onderhouden van andere contacten	Collegiale contacten
Geen feedback	Coördinatie, deskundigheidsbevordering
Risico van overbelasting en (fysiek en psychisch) isolement	Vrijwilliger bepaalt zelf de hoeveelheid werk, werkt niet in isolement, maar verruimt contacten

Hoofdstuk 4 Rijksbeleid

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 geeft gemeenten de opdracht mantelzorgers en vrijwilligers te ondersteunen en te faciliteren. Bij de vormgeving van het beleid moeten (lokale organisaties van) mantelzorgers en vrijwilligers en vertegenwoordigers van cliënten worden betrokken. Een jaarlijkse blijk van waardering van mantelzorgers dient bij verordening te worden geregeld. De verplichting tot het bieden van cliëntondersteuning geldt zowel zorgvragers als voor mantelzorgers.

Wat ging hieraan vooraf?

Sinds 2007 wordt met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) gericht beleidsmatig aandacht besteed aan vrijwilligerswerk en mantelzorg.

In 2009 kwamen het ministerie van VWS en de VNG in de beleidsbrief “Voor elkaar” met de basisfuncties voor mantelzorg en vrijwilligerswerk.

Voor mantelzorg waren de basisfuncties: informatie, advies en begeleiding, emotionele steun, educatie, praktische hulp, respijtzorg, financiële tegemoetkoming en materiële hulp.

Voor vrijwilligerswerk ging het om de basisfuncties: vertalen van maatschappelijke ontwikkelingen, verbinden en makelen, versterken, verbreiden en verankeren.

De basisfuncties zijn vervolgens lokaal vertaald in de notitie basisfuncties vrijwilligerswerk en mantelzorg.

Met de komst van de Wmo in 2015 zijn de landelijke basisfuncties eind 2014 geactualiseerd.

Voor mantelzorg gaat het nu om: vinden, versterken, verlichten en verbinden.

Mezzo, de landelijke koepel van mantelzorgers, gaat in haar model voor informele zorg ook uit van deze functies.

Voor vrijwillige inzet gaat het om stimuleren, verbinden/bemiddelen, ondersteunen en continueren. Deze functies liggen in het verlengde van de functies bij mantelzorg. Daarom kiezen we ervoor om de eerste vier functiebenamingen van basisfuncties bij mantelzorg over te nemen voor vrijwillige inzet.

Uiteraard zijn gemeenten vrij in welke vorm zij het lokale beleid willen vormgeven, maar het leek ons zinvol, ook voor de herkenbaarheid, om aan te haken bij de landelijke basisfuncties.

Hoofdstuk 5 Lokaal beleid

Mantelzorg en vrijwilligerswerk in de gemeente Voorst

Met de komst van de Wmo in 2007 zijn mantelzorg en vrijwilligersbeleid onderwerp van beleid. We beginnen dus niet op het nulpunt. De meeste activiteiten in dat kader worden uitgevoerd door de St. Mens en Welzijn waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft. Jaarlijks worden afspraken gemaakt over doelen en resultaten.

Notitie basisfuncties vrijwilligerswerk en mantelzorg

In genoemde notitie van februari 2011 worden de basisfuncties, zoals genoemd in hoofdstuk 2 nader uitgewerkt voor de gemeente Voorst. Spectrum heeft daarvoor in 2010 een nulmeting gedaan en geconcludeerd dat de gemeente Voorst de basisfuncties goed voor elkaar had met daarbij enkele ontwikkelpunten. Hier is in de afgelopen jaren aan gewerkt.

Beleidsplan Wmo 2014

Hierin omschreven we als uitgangspunt dat vrijwilligers en mantelzorgers in belangrijke mate bijdragen aan de zelfredzaamheid en participatie van anderen. Zij vormen het cement van de huidige maatschappij en dragen bij aan het vergroten van de onderlinge betrokkenheid en sociale samenhang in onze maatschappij. Los van de intrinsieke waarde die zij zelf bij hun inzet ervaren, geven vrijwilligers en mantelzorgers hét voorbeeld van 'actief burgerschap': Zij geven invulling aan de sociale omgeving die mensen nodig hebben om te kunnen blijven participeren in de samenleving.

Beleidsnotitie Sociaal Domein

In de Beleidsnotitie Sociaal Domein van eind 2014 is vastgesteld dat met de komst van de nieuwe Wmo de positie van zowel vrijwilligers als mantelzorgers is versterkt. Meer dan ooit dragen vrijwilligers en mantelzorgers bij aan de zelfredzaamheid en participatie van anderen. Zo is onder meer in de wet vastgelegd dat een maatwerkvoorziening voor een cliënt ook de toewijzing omvat van een voorziening voor kortdurend verblijf in een instelling ter ontlasting van de mantelzorger. Ook worden gemeenten verplicht de waardering voor mantelzorgers in een verordening op te nemen. Deze komt in de plaats van het mantelzorgcompliment. In de beleidsnotitie wordt aangekondigd dat het beleid ten aanzien van mantelzorgers en vrijwilligers opnieuw vormgegeven wordt op basis van de actualisering van de basisfuncties.

Nota burgerparticipatie

In mei 2015 is de nota burgerparticipatie vastgesteld. In het coalitieprogramma 'Samen willen samen doen' is het (verder) ontwikkelen van burgerparticipatie benoemd tot speerpunt van beleid. Initiatieven en participatie van inwoners en ondernemers zijn, aldus het coalitieprogramma, waardevol en moeten worden gestimuleerd. Daartoe wordt vooral ingezet op een wijk- en kernengericht participatiebeleid met een belangrijke rol voor buurtcoaches. Het beleid richt zich onder meer op het versterken van het functioneren en de positie van onze dorpsbelangenverenigingen en door het structureel maken van buurtcoaches/dorpscoördinatoren.

Hoofdstuk 6 Cijfers

Wat weten we over mantelzorgers en vrijwilligers in de gemeente Voorst?

In het Kompas Volksgezondheid van de GGD Noordoost Gelderland zijn daarover diverse gegevens opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de gezondheidsmonitors die de GGD uitvoert. De genoemde jaartallen betreffen de meest actuele gegevens.

De gemeente huisvest relatief veel ouderen. De verwachting is dat de bevolking in de komende jaren verder zal vergrijzen en dat het aantal eenpersoonshuishoudens toeneemt. Verder kent de gemeente Voorst weinig allochtonen, weinig laag opgeleiden en weinig uitkeringsgerechtigden. In het Voorster gezondheidsbeleid is het positief beïnvloeden van leefstijlfactoren en omgevingsfactoren een belangrijk speerpunt.

Mantelzorg volwassenen

In 2012 is 11% van de volwassenen van 19-65 jaar in de gemeente Voorst mantelzorger volgens de definitie dat er langer dan drie maanden of meer dan acht uur in de week mantelzorg verleend wordt. Door 2% van de 19-65 jarigen in de gemeente Voorst wordt mantelzorg ontvangen. Dit percentage is beduidend lager dan het percentage dat mantelzorg geeft, omdat relatief weinig personen in de leeftijd van 19-65 jaar hulpbehoevend zijn. Van degenen die mantelzorg verlenen, voelt 21% zich tamelijk zwaar tot overbelast. Dit is 2% van alle 19-65 jarigen in de gemeente Voorst of circa 320 inwoners van 19-65 jaar.

% 19-65 jaar	Voorst	Midden IJssel/ Oost-Veluwe	NOG	Nederland
Mantelzorger	11	10	11	12
Mantelzorgontvanger	2	2	3	-
Tamelijk zwaar tot overbelast door geven van mantelzorg	2	2	2	2

Het percentage volwassenen dat mantelzorg geeft, is in de gemeente Voorst even hoog als gemiddeld in Midden-IJssel/Oost-Veluwe, Noord- en Oost-Gelderland en Nederland. Dit geldt ook voor het percentage mantelzorgontvangers en het percentage (over)belaste mantelzorgers.

Het percentage volwassenen dat in het voorgaande jaar in de gemeente Voorst mantelzorg heeft gegeven, is in 2012 even hoog als in 2008. In Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord- en Oost-Gelderland zijn er ook geen verschillen ten opzichte van 2008. Het percentage volwassenen dat mantelzorg ontvangt, is in de gemeente Voorst in 2012 ook ongeveer gelijk gebleven ten opzichte van 2008. In Midden-IJssel/Oost-Veluwe is dit ook gelijk gebleven, maar in Noord- en Oost-Gelderland is het iets toegenomen.

Bijna twee keer zoveel vrouwen als mannen verlenen mantelzorg. Mogelijk hangt dit samen met het feit dat vrouwen een groter sociaal netwerk hebben dan mannen of het feit dat vrouwen vaker in deeltijd werken.

Het grootste aandeel mantelzorgers bevindt zich in de leeftijdsgroep 50-64 jarigen en het kleinste aandeel in de leeftijdsgroep 19-34 jarigen. Mantelzorg wordt vaak gegeven door (schoon)kinderen. Volwassenen in de leeftijdscategorie van 50-64 jaar hebben relatief vaak oudere ouders die hulpbehoevend zijn.

Van de hoogopgeleide volwassenen in de Midden-IJssel/Oost-Veluwe is een kleiner percentage mantelzorger dan van de volwassenen met een middelbaar of lager opleidingsniveau.

Mantelzorg ouderen

In 2010 is één op de zeven 65-plussers in de gemeente Voorst mantelzorger. Door 16% van de 65-plussers wordt mantelzorg ontvangen. Eén op de acht mantelzorgers voelt zich tamelijk zwaar belast tot overbelast. Dit is 2% van alle 65-plussers in de gemeente Voorst (circa 75 inwoners van 65 jaar en ouder).

Het percentage 65-plussers dat mantelzorg geeft in de gemeente Voorst komt overeen met het gemiddelde in Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord- en Oost-Gelderland. Dit geldt ook voor het percentage dat mantelzorg ontvangt en tamelijk zwaar belast tot overbelast is door het geven van mantelzorg.

% 65 plus	Voorst	Midden IJssel/ Oost-Veluwe	NOG
Mantelzorger	14	11	12
Mantelzorgontvanger	16	15	15
Tamelijk zwaar tot overbelast door geven van mantelzorg	2	1	2

Vormen van mantelzorg die het meest worden verleend zijn 'gezelschap, troost, afleiding' (8%), 'hulp in de huishouding' (7%), 'begeleiding en/of vervoer' (7%) en 'regeling geldzaken en/of administratie' (7%).

Ongeveer een tiende van de mantelzorgers heeft behoefte aan hulp of ondersteuning. Dit in de vorm van informatie en advies en ontspannende activiteiten (respectievelijk 7% en 2% van de mantelzorgers). Daarnaast heeft ook een deel van de mantelzorgers behoefte aan belangenbehartiging (1% van de mantelzorgers).

Vrijwilligers

In 2012 doet 47% van de 19-65 jarigen in de gemeente Voorst vrijwilligerswerk; dat is meer dan het aandeel volwassenen in de Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord- en Oost-Gelderland dat vrijwilligerswerk doet.

% 19-65 jaar	Voorst	Midden IJssel/ Oost-Veluwe	NOG
Doet vrijwilligerswerk	47	36	36

In de gemeente Voorst is het percentage volwassenen dat vrijwilligerswerk doet gelijk gebleven ten opzichte van 2008. In Noord- en Oost-Gelderland en de Midden-IJssel/Oost-Veluwe is dit eveneens gelijk gebleven. Het aandeel volwassenen dat vrijwilligerswerk doet, is in de leeftijdsgroep 19 tot 34 jaar het kleinst en in de leeftijdsgroep 35 tot 49 jaar het grootst.

Het percentage volwassenen dat vrijwilligerswerk doet, neemt toe naarmate het opleidingsniveau hoger is.

In 2010 doet 34% van de 65-plussers in de gemeente Voorst vrijwilligerswerk; dit is ongeveer gelijk aan het gemiddelde in Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord- en Oost-Gelderland. Het percentage vrijwilligers onder 65-plussers is in de gemeente Voorst niet veranderd ten opzichte van 2005. Dit geldt ook voor Midden-IJssel/Oost-Veluwe.

% 65 plus	Voorst	Midden IJssel/ Oost-Veluwe	NOG
Doet vrijwilligerswerk	34	30	33

Hoofdstuk 7 Mantelzorgers in beeld

7.0 Basisfuncties mantelzorg

7.1 Vinden: hoe kan de gemeente mantelzorgers bereiken?

De opgave is om de mensen in de gemeente die zorgen voor naasten te bereiken, om ze te kunnen Versterken, Verlichten en Verbinden. Hoe dit moet gebeuren, is voor veel gemeenten de vraag. De sleutelwoorden hierbij zijn: dichtbij en samenhangend. Mantelzorgers worden bereikt op het pad dat zij of de zorgvragers al bewandelen: dichtbij huis, dichtbij de zorg en dichtbij het dagelijks leven. Gedacht kan worden aan de toegang via CJG, MNVoorst en huisartsen, maar ook aan dorpscontactpersonen, de vrijwillige hulpcoördinator (Klarenbeek) of vrijwilligersorganisaties enz.

Wat is hierbij van belang::

1.Zoek mantelzorgers in hun eigen leefomgeving.

Het is niet altijd gemakkelijk om mantelzorgers te vinden. Vooral ook omdat ze zich vaak niet bewust zijn dat ze mantelzorger zijn. Dan blijven ze onzichtbaar. Twee invalshoeken zijn denkbaar:

- Via het leefpad: dat wil zeggen in het dagelijks leven: op scholen, sportverenigingen, bij kerken, ouderenbonden of zelforganisaties.
- Via het zorgpad: op plekken waar mantelzorgers en hun naasten komen voor zorg en ondersteuning: bij huisartsen, wijkteams, maatschappelijk werk, welzijnswerk enz.

Welke aanpak kiezen we:

- We gaan samen met lokale partners op zoek naar vindplaatsen van mantelzorgers, rekening houdend met leefpad en zorgpad..

2.Sluit aan bij de beleving van mantelzorgers

Mantelzorgers herkennen zich niet altijd in de term 'mantelzorger'. Het woord mantelzorg is niet bij iedereen bekend en bovendien willen veel mensen geen 'mantelzorger' genoemd worden

Welke aanpak kiezen we:

- We passen ons taalgebruik aan in de communicatie met mantelzorgers. We vragen niet of iemand mantelzorger is maar of iemand voor een ander zorgt.
- We communiceren verhalen van mantelzorgers in de media zodat de bewustwording van de taak van mantelzorgers toeneemt.
- Kortom: we rusten het MNV en het CJG toe in de benadering van mantelzorgers.

3.Betrek mantelzorgers bij het gesprek

Het kan lastig zijn om een relatie met mantelzorgers op te bouwen, omdat mantelzorgers niet graag de aandacht op zichzelf vestigen. Toch is het hebben van een relatie belangrijk zodat we mantelzorgers weten te vinden, nu en als ze daar in de toekomst behoefte aan hebben.

Welke aanpak kiezen we:

- We bouwen een relatie op met mantelzorgers door met ze in gesprek te gaan. Wanneer we als gemeente keukentafelgesprekken voeren met zorgvragers kunnen we ook in contact komen met mantelzorgers. Wanneer we daar kennis over hebben, moeten we die bij het gesprek betrekken. Ook vragen we organisaties die actief zijn in het brede Maatschappelijk Netwerk Voorst om hetzelfde te doen.

7.2 Versterken: versterk mantelzorgers in hun regie en positie

Zelfredzaamheid, zelfregie en zelfhulp zijn belangrijke uitgangspunten van de stelselherziening in zorg en ondersteuning. Met de basisfunctie Versterken zorgt de gemeente ervoor dat mantelzorgers de regie kunnen voeren en behouden, en keuzemogelijkheden hebben hoe zij de mantelzorg vormgeven. De centrale vraag is: hoe kunnen we de regie en positie van mantelzorgers te versterken?

Wat is hierbij van belang?

1. Maak werk van waardering voor mantelzorgers;

Mantelzorgers zijn belangrijk. Versterking van mantelzorgers kan door regelmatig te laten merken dat de gemeente hun inzet waardeert middels een blijk van waardering. Voorheen deed het Rijk dit met het Mantelzorgcompliment; het budget dat beschikbaar is voor het mantelzorgcompliment is daartoe aan het Gemeentefonds toegevoegd. Elke gemeente kan bepalen hoe deze waardering wordt vorm gegeven. Het kan via een geldbedrag, zoals bij het mantelzorgcompliment. Maar het kan ook gaan om waardering in natura, zoals een gemeentelijke mantelzorgpas waarmee mantelzorgers korting krijgen op bepaalde diensten. Of een jaarlijkse dag van de mantelzorg of een mantelzorg-verwendag. (Dag van de mantelzorg). De organisatie van deze dag staat los van de individuele waardering van mantelzorgers.

Met het communiceren over de waardering voor mantelzorgers naar een breed publiek snijdt het mes aan twee kanten, want de kans is groot dat er nieuwe mantelzorgers mee worden bereikt.

Hoe gaat de gemeente Voorst om met het vervallen van het mantelzorgcompliment?

Na ampele overweging gelden voor de gemeente de volgende uitgangspunten:

1. Het gaat om het waarderen van de soms zware taak van mantelzorger en niet om het 'afkopen of betalen van diensten'.
2. Een keuze uit meerdere mogelijkheden (materieel of immaterieel) komt tegemoet aan de diverse wensen van mantelzorgers. Het inschrijven op arrangementen kan leiden tot groepjes lotgenoten hetgeen het effect kan versterken.
3. Het beschikbare budget kan direct (via waardering) aan mantelzorgers ten goede komen dan wel indirect door verbetering van de infrastructuur van waaruit de basisfuncties ingevuld moeten worden.

Welke aanpak kiezen we?

- De inzet van deze nota is dat mantelzorgers een keuze kunnen maken uit een financiële bijdrage van € 100,- of een arrangement van mogelijkheden (immateriële bijdrage), waarbij het uit praktische overwegingen in 2015 zal gaan om een financiële bijdrage en in 2016 de keuze voor een arrangement mogelijk wordt, omdat dit nog ontwikkeld moet worden.
- Bij de ontwikkeling van de arrangementen proberen we zoveel mogelijk andere partijen waaronder bedrijven te betrekken.

2. Onderzoek de vraag achter de vraag van zorgvragers en mantelzorgers.

Als een zorgvrager bij de gemeente of bij een maatschappelijke partner een aanvraag doet voor ondersteuning, wordt in beeld gebracht wat de mogelijkheden zijn om met mantelzorg of hulp uit het sociale netwerk te komen tot (verbetering van de) zelfredzaamheid of participatie. Mantelzorgers worden versterkt door hen te betrekken bij dit onderzoek naar de zorgvraag van de naaste voor wie ze zorgen. Daarnaast wordt in het onderzoek gekeken naar de ondersteuningsbehoeften van de mantelzorger, zodat die het zorgen kan (blijven) volhouden. Samen kunnen de mantelzorger en de zorgvrager de regie houden over de afspraken die met de gemeente of maatschappelijke partners gemaakt worden.

Uit onderzoek blijkt dat er vaak sprake is van vraagverlegenheid bij cliënten, maar ook van handelingsverlegenheid bij personen uit het netwerk. Om dit expliciet te maken is het nodig om de mantelzorg aan tafel uit te nodigen. Houd daarbij rekening met het feit dat niet alle mantelzorgers zich in het bijzijn van de zorgvrager vrij voelen om grenzen aan te geven van wat zij voor de zorgvrager kunnen en willen betekenen. Bovendien is een gesprek met een mantelzorgers anders dan dat met een zorgvrager.

De vraag van mantelzorgers kan verschillend zijn in de verschillende levensfasen. Zo onderscheiden we bijv. jonge mantelzorgers, mantelzorgers van dementerenden en oudere mantelzorgers. Deze vragen een verschillende benadering. Ook ex-mantelzorgers kunnen een rol krijgen bij de ondersteuning van mantelzorgers.

Welke aanpak kiezen we?

- We betrekken de mantelzorgers zo vroeg mogelijk bij het onderzoek ofwel bij het keukentafelgesprek. Soms kan dit samen met de hulpvrager, soms niet. We vragen maatschappelijke partners hetzelfde te doen.
- We maken de zorgbehoefte van zorgvrager en mantelzorgers bespreekbaar zodat maatwerk voor beiden tot stand kan komen. De mantelzorgers wordt daardoor een belangrijk onderdeel van het ondersteuningsplan.
- We onderscheiden verschillende soorten mantelzorgers, bijv. jongeren en ouderen en proberen daar verschillend op in te spelen. Ook ex-mantelzorgers kunnen daartoe behoren. In de afspraken met (gesubsidieerde) organisaties nemen we dit op.

3.Veranker eigen regie en keuzevrijheid van mantelzorgers in beleid;

Eigen regie en keuzevrijheid zijn ook voor mantelzorgers van groot belang maar niet vanzelfsprekend.

Welke aanpak kiezen we?

- We vinden dat ook mantelzorgers recht hebben op onafhankelijke cliëntondersteuning.
- In het pgb-beleid nemen we op dat hoe we omgaan met het inzetten van PGB voor informele zorg van mantelzorgers. Uitgangspunt hierbij is dat de eerste 7 uur per week (gemiddeld 1 uur per dag) onbetaald plaatsvinden.

4.Zorg voor actieve participatie van mantelzorgers in beleid.

De regie van mantelzorgers kan versterkt worden door mantelzorgers te betrekken in beleidsprocessen en onderzoeken bij de gemeente.

Welke aanpak kiezen we?

- We zorgen dat het aandachtsgebied mantelzorg vertegenwoordigd is in de Cliëntenraad Maatschappelijke Ondersteuning (CMO). Dat betekent dat het onderwerp aan de orde komt in de CMO door mantelzorgende leden en/of uitgenodigde mantelzorgers.
- We nemen mantelzorg op in lokale monitoring en cliëntervaringsonderzoeken en onderzoeken van onze maatschappelijke partners.
- We maken gebruik van de gegevens over mantelzorg uit de GGD-monitors.

5.Organiseer informatie en advies;

Informatie kan zich direct op de individuele mantelzorgers richten, maar heeft ook een meer algemene en indirecte functie. Informatie aan een breed publiek over mantelzorg en mantelzorgondersteuning draagt bijvoorbeeld bij aan bewustwording, (h)erkenning van mantelzorg en het belang van ondersteuning. Daarnaast hebben een groot aantal mantelzorgers behoefte aan meer dan alleen informatie. Een luisterend oor bijvoorbeeld, en begeleiding bij het vinden van de weg in het grote aantal ondersteuningsmogelijkheden.

Welke aanpak kiezen we?

- We zorgen voor een herkenbaar en laagdrempelig Steunpunt Mantelzorg voor informatie en advies aan mantelzorgers in brede zin.
- We bieden informatie over de combinatie van werk en mantelzorg
- We richten ons op preventieve ondersteuningsmogelijkheden, denk aan respijtzorg of zelfhulp voor zowel zorgvrager als mantelzorgers. Hierover meer in de volgende paragrafen.

7.3 Verlichten: organiseer ondersteuning voor mantelzorgers

Goede ondersteuning voor mantelzorgers draagt ertoe bij dat hun draaglast en draagkracht in evenwicht zijn. Een mantelzorger is, naast mantelzorger, immers ook partner, kind, werknemer, scholier of vrijwilliger. Om overbelasting te voorkomen is het belangrijk dat de balans tussen verschillende taken en rollen behouden blijft. Hoe kunt u als gemeente de taak van mantelzorgers verlichten en hun draagkracht vergroten, zodat zij de zorg beter en langer vol houden?

Wat is hierbij van belang?

1. Maak werk van passende respijtzorg;

Een belangrijke vorm van ondersteuning is respijtzorg. Respijtzorg is een verzamelbegrip voor voorzieningen die mantelzorg tijdelijk en volledig overnemen, zodat de mantelzorger eigen activiteiten kan ontplooiën: denk aan werk, opleiding of ontspanning. Het kan gaan om zorg buitenshuis, zoals kortdurend verblijf in een zorghotel of dagopvang.

Het kan ook aan huis, wanneer er bijvoorbeeld een bezoeker vrijwilliger langskomt en een paar uur de zorg overneemt. Als de respijtzorg goed georganiseerd wordt, ofwel past bij de behoeften van zorgvragers en mantelzorgers, ervaren mantelzorgers verlichting. Al deze zaken kunnen nu al worden aangevraagd via het Maatschappelijk Netwerk Voorst.

Mantelzorgers ervaren regelmatig drempels om van respijtzorg gebruik te maken. Ze hebben moeite om de hulpvrager en hun zorgtaken voor hem of haar los te laten. Het is daarom belangrijk dat ze kunnen vertrouwen op de respijtzorg. Eenmaal over de drempel, ervaren zij namelijk verlichting. Deze adempauze geeft hen voldoende ruimte om de (intensieve) zorg vol te houden. Tegelijkertijd hebben sommige mantelzorgers ondersteuning nodig bij het vinden van een invulling van de tijd ter ontspanning.

Welke aanpak kiezen we?

- We organiseren zowel directe respijtzorg in de vorm van kortdurend verblijf als ook indirecte respijtzorg zoals burenhulp, dagbesteding en maatjesprojecten, dit zijn belangrijke ondersteuningsmogelijkheden voor de mantelzorger. Het Steunpunt Mantelzorg kan hierbij bemiddelen maar ook wijzen op allerlei websites zoals Respijtwijzer, een website waarop organisaties uit de gemeente hun respijtzorgaanbod kunnen presenteren.
- We brengen in het onderzoek (keukentafelgesprek) ter sprake wat te doen als de mantelzorger door overbelasting dreigt uit te vallen en vragen onze maatschappelijke partners hetzelfde te doen.
- We beschouwen regelmatig de situatie van zorgvrager en mantelzorger gezamenlijk; de draagkracht en draaglast kan van tijd tot tijd verschillen en soms kan er tijdelijk meer of minder ondersteuning nodig zijn.
- We maken voor het tijdig signaleren en preventief inzetten van respijtzorg afspraken met zorgaanbieders, vrijwilligersorganisaties en andere maatschappelijke partijen.
- We werken met persoonlijke arrangementen; deze arrangementen bestaan uit uiteenlopende faciliteiten waardoor zorgvragers op een prettige manier langer thuis kunnen blijven en mantelzorgers langer op een fijne manier kunnen (blijven) mantelzorgen. De arrangementen worden gefinancierd uit de Wmo, en de Zvw. (bijvoorbeeld: Mantelzorger dreigt overbelast te worden en krijgt respijtzorg uit de Wmo en de zorgvrager wordt geholpen met persoonlijke verzorging uit de Zvw.

Voor de invulling van al deze zaken spelen het Maatschappelijk Netwerk Voorst en het Steunpunt Mantelzorg een zeer belangrijke rol.

2.Zet in op praktische en materiële hulp voor mantelzorgers;

Naast financiële steun kunnen mantelzorgers ook praktische hulp gebruiken. Vaak is deze hulp primair gericht op de zorgvrager, maar het is ideaal als die hulp indirect ook de mantelzorger ten goede komt. Het is daarom van belang om de mantelzorger expliciet te betrekken bij het in kaart brengen en toewijzen van praktische aanpassingen. Via de bijzondere bijstand zijn regelingen mogelijk voor mensen met een laag inkomen. Ook zijn er gemeenten die vanuit armoedebeleid mogelijkheden bieden.

Welke aanpak kiezen we?

- We organiseren dat mantelzorgers praktische oplossingen worden geboden zoals bijv. een parkeerpas, een tegemoetkoming in de reiskosten, een woningaanpassing, vrijwillige administratieve hulp, meewerken aan de realisatie van een mantelzorgwoning of andere zaken.
- We zorgen ervoor dat mantelzorgers die kinderen hebben een speciale vergoeding kunnen krijgen voor kinderopvang (tot 4 jaar). (Beleidsregel Kinderopvang sociaal medische indicatie) Zorgen voor zowel kinderen als zorgvrager kan lastig te combineren zijn, en door kinderopvang, mogelijk worden.

3.Faciliteer emotionele steun en educatie voor mantelzorgers;

De behoeften van mantelzorgers gaan soms verder dan een luisterend oor, zij zouden baat hebben bij emotionele steun. Die emotionele steun kan individueel plaatsvinden in persoonlijke gesprekken met MEE- en mantelzorgconsulenten, maatschappelijk werkers of ouderenadviseurs. Groepsbijeenkomsten lenen zich bij uitstek voor een combinatie van informatieoverdracht en het delen van ervaringen. Herkenning en erkenning van de situatie kunnen samen op gaan, zoals bij lotgenotengroepen, en mantelzorgcafé 's. Daarnaast kunnen mantelzorgers gebaat zijn bij educatie: een training of een cursus waardoor ze de zorg beter kunnen uitvoeren, volhouden of inplannen. Zulke educatie wordt meestal groepsgewijs aangeboden. Vaak ontvangen mantelzorgers tijdens een training ook emotionele steun, omdat ze andere mantelzorgers ontmoeten. Zo is de educatieve ondersteuning ook een vorm van lotgenotencontact. De educatie kan zich richten op zorg en ziekte, maar ook op de individuele vaardigheden van de mantelzorger zelf. Educatie kan verzorgd worden door steunpunten mantelzorg, MEE-organisaties, zelfhulpgroepen, zorgondernemers, thuiszorg, verpleging & verzorging, ggz en patiëntenverenigingen.

Welke aanpak kiezen we?

- We organiseren emotionele ondersteuning vanuit de eigen netwerken rond mantelzorgers, bijvoorbeeld door de inzet van netwerkcoaching of door themabijeenkomsten.
- We organiseren lotgenotencontacten en maatjescontacten.
- We organiseren specifieke cursussen voor mantelzorgers zoals 'Grenzen stellen als mantelzorger'.

Veel van deze zaken worden nu reeds georganiseerd door het Steunpunt Mantelzorg.

4.Maak werk van het binden van zorgvrijwilligers door deskundigheidsbevordering.

De gemeente staat samen met zorg- en welzijnsorganisaties voor de uitdaging om een grotere inzet van zorgvrijwilligers te realiseren. Deze vrijwilligers ondersteunen cliënten op uiteenlopende manieren. Tegelijkertijd verlichten ze de taken van mantelzorgers door de tijdelijke en volledige overname van zorg, bijvoorbeeld in logeervoorzieningen en aan huis. Met de stelselherzieningen krijgen vrijwilligers bovendien andere taken: ze worden betrokken bij complexere hulpvragen, werken samen met het netwerk rond hun cliënten en zullen in sommige gevallen ook meer faciliteren dan zelf zorgen. Deskundigheidsbevordering van zorgvrijwilligers is daarom geen overbodige luxe.

De zoektocht naar voldoende vrijwilligers is, gelet op de vraag (kwantitatief en kwalitatief), een belangrijk aandachtspunt. Ook is het belangrijk om aandacht te besteden aan het beter verbinden van zorgvrijwilligers en mantelzorgers met elkaar.

Welke aanpak kiezen we?:

- Wij continueren de deskundigheidsbevordering van zorgvrijwilligers. De bestaande beleidsregels hierover dienen te worden geactualiseerd. Hierbij moet de aandacht meer verschuiven naar collectieve vormen van deskundigheidsbevordering naast individuele.

7.4 Verbinden: leg verbindingen tussen mantelzorgers en professionals

Gelijkwaardige samenwerking tussen de informele zorg van mantelzorgers en de formele zorg van beroepskrachten is noodzakelijk voor integrale zorg en ondersteuning. De centrale vraag is: wat moet er georganiseerd worden om mantelzorgers en professionals in zorg en ondersteuning beter met elkaar te verbinden?

Wat is hierbij van belang?

1. Investeer in samenwerking op het microniveau van professionals met mantelzorgers;

Per mantelzorgsituatie zullen beroepskrachten af moeten stemmen met mantelzorgers en zorgvragers plus eventueel ander netwerk of vrijwilligers waar ondersteuning nodig is, en hoe zij hen kunnen faciliteren. Het gaat erom dat professionals aansluiten bij de leefwereld van zorgvragers en mantelzorgers. Daarvoor moeten zij gelijkwaardig samenwerken aan een integraal hulpaanbod. Er is dus een kanteling naar informele zorg nodig.

Welke aanpak kiezen we?

- We maken bij de inkoop van zorg en ondersteuning naast afspraken over mantelzorgbeleid ook afspraken over de competenties en benodigde bijscholing van beroepskrachten

2. Zorg voor samenwerking van organisaties voor formele en informele zorg;

Zorgvragers en mantelzorgers willen graag de zorg (thuis) op eigen wijze vorm kunnen geven. De leefwereld van de burger staat centraal. Dat vraagt van organisaties dat zij onderling het zorg- en ondersteuningsaanbod afstemmen en als regisseur kan de gemeente daarop de regie voeren. Om integrale samenwerking tot stand te brengen, werkt de gemeente samen met zorgverzekeraars, zorg- en welzijnsorganisaties. Op lokaal en regionaal niveau worden afspraken gemaakt over de afstemming tussen formele en informele zorg en ondersteuning. Een voorbeeld dat regionaal speelt, is de respijtzorg voor mantelzorgers van mensen met specifieke aandoeningen. Het gaat daarbij om zorg die zo weinig voorkomt, dat het voor de hand ligt om de ondersteuning op regionale schaal uit te voeren.

Welke aanpak kiezen we?

- We faciliteren een netwerkoeverleg of platform voor alle partners in formele en informele zorg en welzijn om elkaar bij te praten.
- We laten het Steunpunt Mantelzorg een belangrijke rol spelen in de bewustwording van zorgorganisaties en professionals over het belang van informele zorg voor het gehele systeem in plaats van alleen zorg voor de zorgvrager.

Hoofdstuk 8 Vrijwillige inzet in beeld

De redenen om vrijwillig actief te zijn, hangen af van de motieven van deze vrijwilligers. Voor gemeenten maar ook vrijwilligerssteunpunten is het zaak om in te spelen op die motieven. In de aandachtspunten voor beleid zal vooral hierop ingespeeld worden. In de verschillende levensfasen zijn die motieven anders. Bij jongeren gaat het vooral om beleving of ervaringen opdoen, bij jonge werkende ouders is het vaak gerelateerd aan de bezigheden van hun kinderen. Bij werkzoekenden gaat het er om iets te doen te hebben maar ook om ervaringen op te doen. Bij ouderen gaat het vaak om onderlinge hulpverlening. Bij mensen met een beperking is het een mogelijkheid om mee te doen in de samenleving. Voor de gemeente levert de vrijwillige inzet vooral een bijdrage aan de versteviging van sociale netwerken en creëert het ontmoetingsmogelijkheden.

Nieuwe vormen van vrijwillige inzet zijn de flexibele inzet, de eenmalige inzet of groepsinzet.

8.0 Basisfuncties vrijwillige inzet

8.1 Vinden: hoe vinden we onze vrijwilligers?

Vinden is het aandachtspunt dat alle zaken weergeeft die de gemeenten organiseert om de vrijwillige inzet aantrekkelijk te (kunnen) maken en vrijwilligers te vinden.

Wat is hierbij van belang?

1. Houd rekening met de verschillende motieven als gevolg van de levensfasen.

Om vrijwillige inzet te stimuleren kunnen gemeenten, maar ook vrijwilligerssteunpunten en vrijwilligersorganisaties inspelen op deze motieven, en rekening te houden met de verschillende levensfasen waarin vrijwilligers zich (kunnen) bevinden. Daarnaast zullen mensen vanuit verschillende sociale achtergronden door verschillende dingen getriggerd worden om actief te worden.

Uit de landelijke cijfers blijkt dat vrijwilligers relatief hoger opgeleid zijn. Dat betekent dat het goed is om speciale aandacht te hebben voor de minder hoog opgeleide burger en de manier waarop deze gestimuleerd kan worden.

Welke aanpak kiezen we?

- We houden bij werving van vrijwilligers meer rekening met de verschillende levensfasen en motieven van mensen om vrijwilliger te worden.

2. Zoek gericht vanuit het welzijnswerk

In veel gemeenten vormt het welzijnswerk de spil in het vrijwilligerswerk. Van hieruit wordt vrijwilligerswerk bemiddeld en worden contacten onderhouden met vele vrijwilligersorganisaties. Een belangrijk deel van het vrijwilligersbeleid wordt in onze gemeente uitgevoerd door de St. Mens en Welzijn.

Welke aanpak kiezen we?

- Gerichte wervingsacties voor vrijwilligers kunnen het beste vanuit het welzijnswerk worden uitgevoerd. Daarbij kunnen andere organisaties worden betrokken.

8.2 Versterken: hoe versterken we de inzet van vrijwilligers?

1. Stimuleer nieuwe vormen van vrijwillige inzet

Om vrijwillige inzet te stimuleren kan de gemeente ook kijken naar nieuwe of alternatieve vormen van vrijwillige inzet, zoals inzet op flexibele basis, eenmalige inzet of inzet tijdens vakantie.

Welke aanpak kiezen we?

- We ondersteunen creatieve en innovatieve vormen van vrijwillige inzet van burgers welke kunnen leiden tot preventie of uitstellen van zorg. De nota preventie, welke in het voorjaar van 2016 gereedkomt, gaat hier verder op in.

2. Geef aandacht aan promotie

De meest effectieve manier om inwoners te stimuleren zich vrijwillig in te zetten, is om ze te laten zien welke aantrekkelijke vrijetijdsbestedingen er allemaal zijn in de gemeente. Dit kan gebeuren door vrijwillige inzet in zorg en ondersteuning te promoten en daarbij de baten te benadrukken.

Welke aanpak kiezen we?

- We ondersteunen het bestaande aanbod en zorgen ervoor dat vrijwilligersorganisaties zichzelf op een positieve manier kunnen presenteren.
- We laten als gemeente zien hoe belangrijk vrijwillige inzet wordt gevonden.

3. Zorg voor informatie en advies

Om vrijwillige inzet te stimuleren, is het belangrijk dat vrijwilligers en mogelijke vrijwilligers goede informatie ontvangen. Ze vragen zich misschien af hoe het zit met de vrijwilligersvergoeding of met hun verzekering. En of ze zich kunnen inzetten met behoud van hun w w-uitkering. Een steunpunt in de gemeente kan zulke vragen beantwoorden. Ook kan dit steunpunt zorgen voor matching van actieve inwoners aan groepen en organisaties die met vrijwilligers bijdragen aan zorg en ondersteuning.

Wij denken hierbij aan de volgende aanpak:

- Wij zorgen voor een plek in de gemeente (Vrijwilligerspunt) waar vragen beantwoord kunnen worden van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Dit VrijwilligersPunt is er al maar zal wellicht meer taken krijgen.

4. Waardeer de inzet van vrijwilligers

Een belangrijke manier om vrijwilligers te behouden is het waarderen van het werk dat ze doen. Dat kan bijvoorbeeld door het organiseren van een vrijwilligersevenement of het uitreiken van een vrijwilligersprijs.

Wij denken hierbij aan de volgende aanpak:

- Tot 2014 kenden we in de gemeente Voorst de Pluim voor een vrijwilligersorganisatie en het compliment voor de vrijwilliger. Als gemeente willen we de inzet van vrijwilligers weer gaan waarderen. Dit zal in 2016 verder uitgewerkt worden.

5. Zorg voor actieve participatie van vrijwilligers in beleid.

De betrokkenheid van vrijwilligers kan versterkt worden door vrijwilligers te betrekken in beleidsprocessen en onderzoeken bij de gemeente.

Wij denken hierbij aan de volgende aanpak:

- We zorgen dat het aandachtsgebied vrijwillige inzet vertegenwoordigd is in de Cliëntenraad Maatschappelijke Ondersteuning (CMO). Dat betekent dat het

onderwerp aan de orde komt in de CMO door leden-vrijwilligers en/of uitgenodigde vrijwilligers.

- We nemen vrijwilligerswerk op in lokale monitoring en cliëntervaringsonderzoeken en in onderzoeken van onze maatschappelijke partners.
- We maken gebruik van de gegevens over vrijwilligerswerk uit de GGD-monitors.

8.3 Verlichten: hoe verlichten we de inzet van vrijwilligers?

Het inzetten van vrijwilligers is van grote waarde om de samenleving draaiende te houden. Om risico's weg te nemen en vrijwilligers ook zo goed mogelijk toe te rusten zijn er verschillende mogelijkheden.

1.Zorg voor een goede vrijwilligersverzekering.

Het verzekeren van vrijwilligers kan een stimulans zijn om met vrijwilligers te werken.

Welke aanpak kiezen we?

- Wij continueren de vrijwilligersverzekering van de gemeente.

2.Besteed aandacht aan deskundigheidsbevordering.

Aan sommige vormen van vrijwillige inzet kan men zonder enige voorkennis of specifieke vaardigheden beginnen, ander vrijwillige inzet vraagt specifieke kennis. Hiervoor kan de gemeente vrijwilligersorganisaties ondersteunen (met name financieel) in het organiseren of inkopen van deskundigheidsbevordering. Ook organiseren de grotere steunpunten trainingen, cursussen en workshops voor vrijwilligers.

Welke aanpak kiezen we?

- Wij continueren de deskundigheidsbevordering van vrijwilligers. De bestaande beleidsregels hierover dienen te worden geactualiseerd. Hierbij moet de aandacht meer verschuiven van individuele deskundigheidsbevordering naar collectieve vormen van deskundigheidsbevordering. Hiermee hopen we ook meer vrijwilligers te bereiken,

8.4 Verbinden

Het volgende aandachtspunt voor lokaal beleid voor vrijwillige inzet is verbinden. Dit gaat over het versterken van een ondersteuningsinfrastructuur en het optimaal matchen van vraag en aanbod. Matchen gaat in het overgrote deel mondeling via vrijwilligersorganisaties zelf.

Het bij elkaar brengen van organisaties en hun wensen inventariseren is een belangrijke vorm van verbinden, waarvan de gemeente in haar rol als ondersteuner van het vrijwilligerswerk veel van kan leren.

In veel gemeenten bestaan vrijwilligerssteunpunten, die het bemiddelen tussen potentiële vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties op zich kunnen nemen.

Wat is hierbij van belang?

1. Organiseer diverse vormen van bemiddeling.

Bemiddelen kan op verschillende manieren. De reguliere manier betreft de bemiddeling tussen een vrijwilliger en een organisatie, waarbij gezocht wordt naar een goede match. Daarbij wordt aan de ene kant rekening gehouden met de motieven en wensen van de vrijwilliger en aan de andere kant met de activiteiten die een organisatie door de vrijwilliger uitgevoerd wil zien.

Ook in informele circuits wordt gezocht naar matches. Wanneer een bewonersgroep of een welzijnsorganisatie in de buurt iets organiseert, kunnen zij huis-aan-huis op zoek naar buurtgenoten die een steentje willen bijdragen. Deze burenhulp wordt steeds vaker online bemiddeld: zonder tussenkomst van een bemiddelaar ontstaat contact tussen iemand met een vraag en iemand anders met een aanbod. Een aandachtspunt hierbij is veiligheid. Diverse aanbieders van online bemiddelen werken juist wel met tussenkomst van steunpunten en gemeenten om dit te waarborgen. Daarnaast kan online bemiddeling arbeidsintensief zijn, wil het succesvol zijn. Ook is niet iedereen, zeker zorgbehoevende ouderen, voldoende digitaal vaardig.

Een specifieke vorm van bemiddelen is het matchen van bedrijven met vrijwilligersorganisaties. Hiervoor wordt dan een maatschappelijke beursvloer georganiseerd. Daarin stellen vrijwilligersorganisaties zich op als vragende partij en bedrijven als aanbieders (van mensen, middelen, producten). De methodiek van de beursvloer is opgenomen in de Databank Effectieve Interventies van Movisie. Gemeenten spelen vaak een initiërende of organiserende rol bij deze beursvloeren.

Het bemiddelen van leerlingen in het kader van de maatschappelijke stages (door de scholen) is weer een andere vorm. Hoewel het in principe gaat om een moeilijk bemiddelbare groep, namelijk jongeren tussen 13 en 16 jaar die gematcht worden met organisaties die niet altijd open staan voor deze groep, zijn de maatschappelijke stages toch een groot succes gebleken. Daarbij geldt wel dat voor jongeren op maatschappelijke stage andere regels gelden dan voor reguliere vrijwilligers.

Welke aanpak kiezen we?

- We faciliteren het VrijwilligersPunt in de gemeente Voorst waar in een vrijwilligersvacaturebank het matchen van vraag en aanbod van vrijwilligers plaatsvindt.

2. Geef aandacht aan de relatie tussen vrijwilligers en beroepskrachten.

Het sociaal domein is sterk veranderd maar kan niet alleen in stand gehouden worden door professionals. Vrijwilligers kunnen een mooie aanvulling leveren op de activiteiten die beroepskrachten uitvoeren. Doordat het beroep op vrijwilligers in verschillende sectoren (zoals zorg en ondersteuning, natuur, cultuur, sport, politiek en vervoer) groeit, is

samenwerking tussen vrijwilligers en professionals essentieel. Tegelijkertijd is zorgvuldigheid geboden in het samenspel tussen vrijwilliger en beroepskracht. Vrijwilligers en beroepskrachten hebben immers een andere positie. Van vrijwilligers worden andere dingen verwacht dan van beroepskrachten, ze hebben andere motieven en zijn flexibeler dan beroepskrachten.

Kortom: ook vanuit het vrijwilligerswerk is de samenwerking tussen formele en informele zorg van groot belang.

Welke aanpak kiezen we?

- In organisaties waar zowel vrijwilligers als beroepskrachten werkzaam zijn, worden vrijwilligers doorgaans begeleid door een beroepskracht. Hoewel de begeleiding een tijdsinvestering vraagt, levert een goede begeleiding doorgaans voldoende meerwaarde door de aanvullende inzet die vrijwilligers leveren
- We stimuleren organisaties om een goed vrijwilligersbeleid te ontwikkelen en te implementeren. We doen dit door middel van subsidie- en of inkoopafspraken.
- We stimuleren de samenwerking tussen formele en informele zorg. (zie ook 7.4 punt 2). Over de uitvoering hiervan maken we afspraken met de welzijnsstichting.

Hoofdstuk 9 Financiën

Mantelzorg en vrijwilligerswerk maken al jaren deel uit van de gemeentelijke begroting

Bestaand budget

In de begroting 2015 zijn middelen opgenomen voor mantelzorg en vrijwilligerswerk in ruime zin. Dit wordt besteed aan:

- Subsidie St. Mens en Welzijn voor vrijwilligerswerk en mantelzorgondersteuning
- Deskundigheidsbevordering vrijwilligers en vrijwilligersverzekering

Nieuw budget 2015

Het budget voor waardering van mantelzorgers (voorheen het mantelzorgcompliment) bedroeg landelijk 70 miljoen en is met de transitie meegegaan in het sociaal deelfonds. De 70 miljoen wordt verdeeld aan de hand van het objectieve verdeelmodel voor de sinds 2007 bestaande integratie uitkering Wmo.

Nieuw budget 2016

In 2016 is € 100 miljoen beschikbaar voor waardering. In 2016 gaat het objectief verdeelmodel Wmo 2015 gelden. Het budget zal worden verdeeld op basis van de verwachte ondersteuningsbehoefte in een gemeente zoals deze kan worden voorspeld op basis van objectieve maatstaven.

Invulling nieuw budget

De invulling van het nieuwe budget zal zich richten op de uitwerking van de basisfuncties met een nadruk op:

- Waardering van mantelzorgers. De inzet is € 100,- per jaar materieel of immaterieel. (bij bijv. 300 aanvragen kost dat € 30.000,-. excl. uitvoering) Dit aantal zal nog groeien. De waardering van vrijwilligers moet nog nader ingevuld worden.
- Een adequaat toegerust Steunpunt Mantelzorg en VrijwilligersPunt. De uitvoering van de voornemens betekent een uitbreiding van de formatie (inzet, tijd), welke nog nader moet worden bepaald.
- Budget voor nieuwe vormen van mantelzorgondersteuning en vrijwilligerswerk (alsmede burgerinitiatieven) en specifieke activiteiten voor mantelzorgers en vrijwilligers.

Financiering beleid mantelzorg en vrijwillige inzet

De uitvoering van het beleid zoals beschreven in de nota mantelzorg en vrijwillige inzet vindt plaats met bestaande middelen en voor zover deze niet toereikend zijn, vanuit de Integratie Uitkering Wmo.

Hoofdstuk 10 Mantelzorg en vrijwillige inzet:

Het beleid in schema

Basisfuncties	Vinden	Versterken	Verlichten	Verbinden
Mantelzorg				
	Via de eigen leefomgeving (Leefpad en zorgpad)	Door mantelzorgers bij gesprekken met hulpvragers te betrekken	Respijtzorg	Afspraken over mantelzorg bij inkoop van zorg
	Toerusten MNV/CJG	Onderscheid verschillende groepen mantelzorgers	Praktische en materiële hulp	
	Via keukentafelgesprek	Keuzevrijheid door <ul style="list-style-type: none"> • Onafhankelijke cliëntondersteuning • PGB informele zorg 	Emotionele hulp en educatie	
Vrijwillige inzet				
	Gerichte acties via het welzijnswerk	Nieuwe vormen van vrijwillige inzet stimuleren	Vrijwilligersverzekering	Bemiddelen bij vraag en aanbod via vrijw.vacaturebank
	Rekening houden met verschillende levensfasen	Promotie		
Mantelzorg en vrijwillige inzet				
	Zoeken met lokale partners	Een adequaat Steunpunt Mantelzorg en VrijwilligersPunt voor informatie en advies	Deskundigheidsbevordering (zorg) vrijwilligers	Samenwerking formele en informele zorg
		Waardering inzet mantelzorgers en vrijwilligers		
		Participatie in beleid via CMO		
		Monitoring beleid via cliëntervaringsonderzoek en gegevens GGD		

Bijlage: bronnen:

1. Mantelzorgondersteuning is de basis, aandachtspunten voor lokaal beleid, Transitiebureau Wmo 2014
2. Vrijwillige inzet is de basis, aandachtspunten voor lokaal beleid, Transitiebureau Wmo 2014
3. Mezzo model – Samenwerken voor de informele zorg, VWS, VNG en Mezzo 2015
4. Rapport Onderzoek Mantelzorgbeleid, RadarAdvies, 2015
5. Voortgangsbrief Informele zorg, VWS, 2014
6. Adempauze voor mantelzorgers, Respijtbeleid in gemeenten, Transitiebureau Wmo 2013
7. Informele zorg in Nederland, Sociaal Cultureel Planbureau, 2013